Streszczenie

W toku postepowania karnego jest wiele czynności procesowo-kryminalistycznych, które wykorzystywane są w celu wykrycia prawdy materialnej i sprawiedliwego rozstrzygnięcia kwestii odpowiedzialności karnej za przestępstwo. Wśród nich wskazać można wizję lokalną. Czynność ta nie została jednak zdefiniowana w żadnym z dotychczas obowiązujących polskich kodeksów postępowania karnego. Pojęcie to występuje natomiast w publikacjach naukowych z obszaru nauk penalnych, w podręcznikach do kryminalistyki, jest także używane przez praktyków, zwłaszcza funkcjonariuszy organów ścigania.

W literaturze przedmiotu można wyróżnić trzy grupy poglądów. Wizja lokalna jest traktowana jako oględziny wtórne, jako forma eksperymentu procesowego lub jako samodzielna czynność procesowa.

Brak normatywnego określenia wizji lokalnej powoduje także problemy praktyczne. Należy podkreślić, że w wielu przypadkach przedstawiciele organów procesowych mają problem z prawidłowym zdefiniowaniem wizji lokalnej i w dowolny sposób z niej korzystają, nie zawsze adekwatnie do potrzeb wynikających z toczącego się postępowania. Dodatkową trudnością wynikającą z fragmentarycznego opisu wizji lokalnej jest brak jednolitych standardów przeprowadzania tej czynności.

Podjęcie kompleksowego opracowania czynności wizji lokalnej było zatem uzasadnione nie tylko ze względu na brak monografii i badań naukowych, ale również z uwagi na praktyczne zastosowanie tej czynności. Problem badawczy został skonkretyzowany w formie pytania: Co jest wizją lokalną? Czy jest formą eksperymentu procesowego, oględzinami wtórnymi czy samodzielną czynnością procesową?

Do realizacji założonych celów oraz weryfikacji przyjętych 7 problemów szczegółowych oraz 6 hipotez niezbędne było zastosowanie następujących metod: badanie literatury, badania źródeł prawa, badania aktowe oraz badania ankietowe. Badania aktowe zostały przeprowadzone w Sądach Okręgowych tj. w Białymstoku, Olsztynie i Gdańsku. Badaniom poddano ogółem 114 spraw z lat 2000-2015 roku, w których w 70 sprawach ujawniono protokoły z wizji lokalnych. Badaniami ankietowymi objęto 116 funkcjonariuszy Policji z pionu dochodzeniowo-śledczego, którzy na co dzień wykonują czynności procesowe w sprawach kryminalnych.

Praca zawiera wprowadzenie, 6 rozdziałów merytorycznych, zakończenie oraz bibliografię.

Podsumowując wyniki przeprowadzonych w rozprawie analiz, uwzgledniających także praktykę stosowania prawa przez organy prowadzące postępowanie karne można sformułować kilka najważniejszych postulatów de lege ferenda.

Przede wszystkim postulować należy traktowanie wizji lokalnej jako samodzielnej czynności procesowej, a w konsekwencji jej prawne uregulowanie w Kodeksie postępowania karnego. Mimo, że jest to czynność zbliżona do oględzin miejsca zdarzenia i zwłaszcza eksperymentu procesowego, wyróżnia się jednak własną specyfiką wynikającą z weryfikacyjnego (kontrolnego) i statycznego jej charakteru.

Dokumentowanie wizji lokalnej także powinno zostać uregulowane ustawowo, przy czym przyjąć należy protokół jako podstawową, obligatoryjną formę oraz możliwość utrwalania przebiegu wizji w dokumentacji dodatkowej na zasadach ogólnych. Wydaje się przy tym, że należałoby opracować wzór protokołu wizji lokalnej w celu zapewnienia jednolitości dokumentowania tej czynności.

Niezbędne jest także opracowanie kryminalistycznych standardów przeprowadzenia tej czynności, jak również objecie tej instytucji szkoleniami funkcjonariuszy organów ścigania i sędziów, opracowanie materiałów dydaktycznych. Na problemy z prawidłową realizacją wizji lokalnej wskazują także ankietowani policjanci. Ich zdaniem wynikają one właśnie z braku opracowania wizji lokalnej w literaturze przedmiotu oraz braku szkoleń dedykowanych temu zagadnieniu. Trudno uznać za właściwe pozyskiwanie wiedzy na temat wizji lokalnej jedynie od starszych kolegów lub z Internetu. W związku z powyższym niezbędne jest przygotowanie programu szkoleń, jak i materiałów dydaktycznych dla aplikantów prokuratorskich i sędziowskich, jak i słuchaczy szkół policyjnych.